

1 דְאֵבִיק בָּהּ – שישראל ממשיך להיות קשור בה גם כשחוזר ממקום
 2 התרפות, משום שנכשל ותעה אחרי עבודה זרה, הוא דבק בה אף
 3 יותר מגוי, ויש לחשוש שמא מְהֵרָה תֵּרָד אֵייל – יחזור לשם ויודה.
 4 הגמרא מקשה במרייתא על דברי שמואל. מקשה הגמרא: כיצד
 5 התייר שמואל לסחור עם יהודי ההולך לתרפות, וְהִתְנָהּ בברייתא,
 6 וְיִשְׂרָאֵל הִתְהוּלָה לְתַרְפוּת, בֵּין פְּהִלְיָהּ בֵּין פְּחֻרְהָ אֲסוּר לִשְׂאֵת
 7 ולתת עמו. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב אֲשִׁי, כִּי תִּנְיָא הֵיאָה – ברייתא
 8 זו עוסקת בַּיִשְׂרָאֵל מוֹמְרָ שֶׁכָּבַר נִשְׁתַּמְד, דְּיִדְאֵי אֵייל – שיש להניח
 9 שוודאי ילך לתרפות, שבמשומד אין תולין לומר יעשה תשובה
 10 ויחזור בו.
 11 הגמרא עוברת לבאר דיני ההולך לשוק של עבודה זרה: תִּנְוּ רִבְנָן
 12 בברייתא, עוֹבֵד פּוֹכְבִּים הִתְהוּלָה לְיָרִיד – לסחור בשוק של עבודה
 13 זרה, שדרך העובדי כוכבים שעושים ביום אידם יום שוק ומוכרים שם
 14 צלמים ושאר מיני סחורות. בֵּין פְּהִלְיָהּ לִירִיד בֵּין פְּחֻרְהָ מהיריד
 15 מוֹתֵר לִשְׂאֵת ולתת עמו. ואינו דומה ההולך לתרפות שאסרו לסחור
 16 עמו בדרך הליכתו, לפי שבאן אינו הולך ליריד כדי לעבוד עבודה
 17 זרה אלא לצורך סחורתו. וְיִשְׂרָאֵל הִתְהוּלָה לְיָרִיד לִסְחוֹר בְּשׁוֹק הָהוּא,
 18 פְּהִלְיָהּ לִירִיד מוֹתֵר לִשְׂאֵת ולתת עמו, אבל פְּחֻרְהָ מהיריד אֲסוּר,
 19 מהטעם שיבואר להלן.
 20 שאלת הגמרא: מָאי שְׁנָא – מדוע שונה הדין אצל יִשְׂרָאֵל, שבו
 21 אתה אומר דְּפְחֻרְהָ אֲסוּר לִשְׂאֵת ולתת עמו, אף שבהליכה מותר,
 22 הרי זהו משום דְאֵמְרֵי – שאנו אומרים עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים זְבִין –
 23 צלמים שהיו לו מכר בשוק, וְדַמֵּי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים אִיפָא פְּהִרְיָה –
 24 ומצויים עמו המעות שקיבל עבור הצלמים שמכר, שהם אסורים
 25 בהנאה, אם כן גבי עוֹבֵד פּוֹכְבִּים החוזר מהשוק נְמִי נִימָא – גם כן
 26 נאמר עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים זְבִין – צלמים מכר שם, וְדַמֵּי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים
 27 אִיפָא פְּהִרְיָה, ויאסר לסחור עמו בחורה. אֵלָא על כרחך הטעם
 28 שמוותר לסחור עם הגוי החוזר משוק עבודה זרה הוא, כיון שלגבי
 29 עוֹבֵד פּוֹכְבִּים אֲמֵרִינָן – אנו תולין לומר שהלך למכור סחורה
 30 המותרת, כגון גְּלִימָא זְבִין, תְּמָרָא זְבִין – מלבוש או חמור שהיה לו
 31 מכר שם, ומעות ודיתר בידו. אם כן לגבי יִשְׂרָאֵל נְמִי נִימָא – גם
 32 בישראל החוזר נאמר שמעות היתר בידו, אִימור גְּלִימָא זְבִין, או
 33 תְּמָרָא זְבִין, ומדוע בישראל אין תולין לומר כן.
 34 מתרצת הגמרא: בישראל החוזר לא מסתבר לתלות שמכר חפצי
 35 היתר, שהרי אֵי אִיתָא הִתְהוּה לִיה – אם אכן היה לו לישראל גלימא
 36 או חמור למכור, הֲכָא הוּוּה מְזַבֵּין לִיה – היה מוכר אותם כאן, ולא
 37 היה מפרסם עצמו שהתפרק בגלל סחורה לילך לאידי עבודה זרה,
 38 וכיון שהלך לשם רגלים לדבר שרצה למכור שם עבודה זרה בסתר,
 39 ומעות איסור בידו.
 40 עוד שנינו במשנה (בס): בענין התרפות: וְהִתְנָהּ – והחוזרים ממקום
 41 התרפות, מוֹתֵרִין – מותר לשאת ולתת עמהם.
 42 אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ, לֹא שָׁנוּ דִין זה שמוותר לסחור עם
 43 החוזרים, אֵלָא כְּשֵׁאִין קְשׁוּרִין זֶה בָּזֶה – שחזרו משם כיהידים ולא
 44 כקבוצה אחת, אֲכָל אם היו קְשׁוּרִין זֶה בָּזֶה – שחזרו יחד בקבוצה,
 45 אֲסוּרִין – אסור לשאת ולתת עמם, שכיון שחברתן קיימת אִימָא –
 46 יש לומר שהוכחה יש בדבר שמחשבתו ולבו של כל אחד עדיין
 47 קבועה בעבודה זרה, ובודאי דַּעְתּוֹ לְחֻזֵר לִמְקוֹם הַתְּרַפּוּת, ויודה לו
 48 על משא ומתן שעשה בדרך חזרה, וכאמור לעיל (ב).
 49 שנינו במשנה (לעיל ב:): נִדּוּת הַעוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים וְנִקְנְיָנֵיהֶם, ויין של
 50 ישראל כנוס בהן, אסורין ואיסורין איסור הנאה, דברי רבי מאיר.
 51 וחכמים אומרים, אין איסורין איסור הנאה.
 52 הגמרא מביאה ברייתא המבארת שיש נדוות אסורים ויש נדוות
 53 מותרים: תִּנְוּ רִבְנָן, נִדּוּת – כלים העשויים מעור שנותנים בהן יין,
 54 של הַעוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים, אם הם גְּרוּדִים – שלא משחו את דפנותיהם
 55 בופת, והם הַדְּשִׁים שעדיין לא השתמשו בהם עובדי כוכבים, מוֹתֵרִין,
 56 דהיינו, אם ישראל נתן בהם יין אין יינו נאסר בהנאה, מפני שאף אם
 57 עובד כוכבים נתן בהם יין לזמן מועט, לא נבלע היין בעור. אבל אם
 58 הם יִשְׁנִים שכבר השתמשו בהם עובדי כוכבים, וּמוֹפְשִׁין – או

59 שעובדי כוכבים נתנו בתוכם זפת, אף שלא השתמשו בהם הרבה,
 60 אֲסוּרִין, דהיינו, אם ישראל נתן בהם יין נאסר היין בהנאה, שאם הם
 61 ישנים ושהה בהם יין של עובד כוכבים זמן רב, נבלע היין בעור, ואם
 62 נתנו בהם זפת, אף אם היין של העובד כוכבים שהה בהם זמן מועט,
 63 הוא נבלע בעור. ואם עוֹבֵד פּוֹכְבִּים רִיבְנָן וְעִבְרָן – נתן בהם את
 64 הזפת, וְנָתַן לְתוֹכָן יוֹן, שכך היה דרכם שבעוד שהופת חם מכניסים
 65 יין לתוך הנודות, כדי להמעיט את מרירות הזפת, וְיִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל
 66 גְּבִיו, אִינוּ חוֹשֵׁשׁ – אין בהם איסור הנאה.
 67 הגמרא דנה בביאור הסיפא של הברייתא. מקשה הגמרא: וְכִי מֵאָחַר
 68 דַּעְוֵבַד פּוֹכְבִּים נוֹתֵן לְתוֹכָן יוֹן, כִּי יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד [עַל] גְּבִיו מָאי
 69 הָיוּ – מה מועיל הישראל בכך, הלא העובד כוכבים נתן את היין.
 70 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב פִּפְא, הָכִי קָאָמַר – כך יש לבאר את כוונת
 71 הברייתא, שאם עוֹבֵד פּוֹכְבִּים רִיבְנָן וְעִבְרָן – נתן בהם את הזפת,
 72 וְיִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לְתוֹכָן יוֹן, וְיִשְׂרָאֵל אַחַר עוֹמֵד עַל גְּבִיו, (ו)אִינוּ
 73 חוֹשֵׁשׁ מאיסור הנאה. מקשה הגמרא: וּמֵאָחַר דִּישְׂרָאֵל נוֹתֵן לְתוֹכָן
 74 יוֹן, יִשְׂרָאֵל אַחַר עוֹמֵד עַל גְּבִיו לְמָהּ לִי – מדוע צריך ישראל אחר
 75 לעמוד על גביו, הלא ישראל נתן לתוכם את היין, ואין כאן חשש יין
 76 נסך. מתרצת הגמרא: יש לחשוש דְלִמָּא אָנְבַּ מִיְרְדִיָּה – שמה אגב
 77 טירדת הישראל בנתינת היין, העובד כוכבים מְנַסֵּךְ – נתן גם הוא יין
 78 לתוך הנודות, ואסר אותם מדין יין נסך, וְלָא אֲדַעְתֵּיהּ – והישראל
 79 לא הבחין בכך, ולכן צריך ישראל אחר שאינו טרוד לעמוד על גביו.
 80 ביאור נוסף בסיפא של הברייתא: רַב זְבִיד אָמַר, לְעוֹלָם בְּדִקְאָמְרַת
 81 מַעֲיָקְרָא – באמת מדובר כפי שאמרת בתחילה, שעובד כוכבים נתן
 82 את היין וישראל עומד על גביו, ועל מה שהקשתה הגמרא שישראל
 83 העומד על גביו אינו מועיל, יש לתרץ כך, וְהָכָא – כאן מדובר
 84 שהעובד כוכבים נתן את היין פְּעִידָא דְכָא שְׂרִי לִיה – בשעה שטחו
 85 את הזפת בנודות, וְנַעֲשֶׂה כְּזוֹרֵק מִים לְמִיָּא שְׁהִימִים כְּלִים מְאִלִּיהֶם
 86 כשהטיט מתייבש, והרי הם כאילו לא היו בו מעולם, וכן כאן, היין
 87 נבלע בלחלוחית הזפת וכשהזפת מתייבשת היין כלה מאליו, והזפת
 88 אינה פולטת עוד את היין.
 89 הגמרא מסיקה דין נוסף מדברי רב זבִיד: אָמַר רַב פִּפְא, שְׁמַע מִיָּנְיָהּ
 90 מְדַרְבֵּי רַב זְבִיד שִׁינ שְׁעוּבַד כּוּכְבִּים הִטִּיל בְּכִלֵּי בִשְׁעָה
 91 שִׁטְחוּ בו זפת אינו אוסר את הכלי, אתה למד דין נוסף, הָאֵי עוֹבֵד
 92 פּוֹכְבִּים דְשָׂדָא תְּמָרָא לְבִי מִילְחֵי דִישְׂרָאֵל – עובד כוכבים שהטיל
 93 יין לתוך כלי מלא מלח של ישראל, שְׂרִי – המלח מותר בהנאה, מפני
 94 שהיין נבלע במלח וכלה מאליו. מְתַקְוָה לֵיה – הקשה רַב אֲשִׁי על
 95 דברי רב פפי, מִי דַּמֵּי – וכי הטלת יין לתוך כלי מלא מלח דומה
 96 להטלת יין לתוך הזפת בשעת נתינתה בכלי, הלא הָתָם – בנתינת יין
 97 לזפת, היין קָאָזִיל – הולך לְאִיבּוּד, כלומר מתכלה לגמרי כשהזפת
 98 מתייבשת, ואילו הָכָא – כאן בנתינת יין למלח, היין לֹא קָאָזִיל – אינו
 99 הולך לְאִיבּוּד, אלא הוא נותן טעם במלח לעולם, ולכן עובד כוכבים
 100 שהטיל יין לתוך כלי מלא מלח, הכלי והמלח אסורים בהנאה.
 101 הגמרא מבארת איך ניתן להכשיר נודות שהיה בהם יין של עובד
 102 כוכבים: מביאה הגמרא מעשה שהיה, בְּרַ עֲדִי מַיִיעָא – ישמעאלי
 103 בשם 'בר עדי' אָנְס תְּנַהוּ זְבִין – גזל נודות של עור מִרַב יַצְחָק בְּר
 104 יוֹסֵף, רַמָּא בָּהוּ תְּמָרָא – והטיל בהם יין, ולאחר מכן אֲהִרְדִּינְהוּ
 105 נִתְהַלִּיה – החזיר לרב יצחק בר יוסף את הנודות. אָתָא – בא רב יצחק
 106 בר יוסף שְׂאִיל כִּי מְדַרְשָׁא – ושאל בבית המדרש מה עליו לעשות
 107 באותם נודות בכדי שיהיו מותרים בהנאה. אָמַר לִיה רַבִּי יְרֵמְיָה, בְּךָ
 108 הוֹרָה רַבִּי אֲמִי הִלְבָּה לְמַעֲשֶׂה, מְמַלְאֵן – את הנודות מִים שְׁלִשָּׁה
 109 יָמִים, וּמַעֲרָן – ושופך את המים. וְאָמַר רַבָּא, צְרִיר לְעָרָן – לשפוך
 110 את המים מַעַת לַעַת, דהיינו בכל יום צריך לשפוך את המים ולמלא
 111 את הכלי במים חדשים, ועושה כן במשך שלשה ימים, ובוהו ניתר
 112 הכלי בהנאה.
 113 סְבוּר מִיָּנְיָה – הבין רב יצחק בר יוסף מתשובה זו, תִּנְוּ מִיָּלֵי דִיָּן –
 114 שהכשר זה של מילוי ועירוי מים מעת לעת שלשה ימים מועיל
 115 דווקא בנודות שלנו, דהיינו של ישראל, שכיון שנבלע בהם תחילה
 116 יין של ישראל, אינם בולעים כל כך את היין של העובד כוכבים, אֲכָל

אגרות קודש

ודבר וודאי הוא שהשם נותן לכל אחד ואחת את הכחות הדרושים, עד כדי מסירות נפש, בשתי התכונות, והיהודי צריך להוציא אותם אל הפועל בהרמוניה מלאה ובשלימות.

וזה אחד הלקחים משנת העיבור – שיש להתבונן, ובמיוחד בימים אלה של חשבון-הנפש ותשובה, בשתי התכונות האמורות, לערוך סיכום של כל אחת מהן, ול"השוותן" כדי להשיג את השלימות המלאה ולנצל את הכחות שהקב"ה העניק לכל אחד ואחת לביצוע שליחות הנשמה של "לשמש את קוני", ולעשות זאת – כמו את כל הענינים של התורה והמצוות – בשמחה ובטוב לבב.

* * *

ויהי רצון שההתבוננות בנקודות האמורות תנוצל הן באשר לתורה בשלימותה יחד עם "להגדיל תורה ולהאדירה", והן באשר למצוות – ב"לא תוסיפו ולא תגרעו" יחד עם תוספת בהידור מצוה וב"להעלות בקודש", הלוך ומוסיף, ושכל זה יוסיף עוד יותר בהצלחה בכלל, ובכל האמור במיוחד, ושהדברים יבואו אצל כל יהודי ואצל כל היהודים, בחתימה וגמר חתימה טובה בטוב הנראה והנגלה, בכל ימי השנה, ובמיוחד – שהשנה עשירה ב"ימים", שנת העיבור,

כולל הברכה העיקרית, שבקרוב ממש לראש-השנה (יום המשפט) הנוכחי – יקויים היעוד "קומה אלקים שפטה הארץ כי אתה תנחל בכל הגויים",

ברכת הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, לאלתר במהרה בימינו ממש.

כבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

"להגדיל תורה ולהאדירה": ראה חולין סו, ב. רמב"ם הל' ת"ת ספ"ב (גרסתו בב"ב כא, א?). וראה לקו"ש ח"ו ע' 299 ואילך בהערות.
 "לא תוסיפו ולא תגרעו": ואתחנן ד, ב.
 הידור מצוה: ובוה עצמו מעט או יותר ועד שלישי (ב"ק ט, ריש ע"ב) כן מהדרין מן המהדרין (שבת כא, ב).
 ו"להעלות בקודש": ברכות כח, א. וש"נ.
 נותן לכל אחד ואחת את הכחות הדרושים: כי אינו מבקש כו' אלא לפי כחן של כאו"א – במדב"ר פ"יב, ג.
 "קומה . . הגויים": תהלים פב, ח.

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום חמישי עמ' א

- 17 דהיינו, אם ישראל נתן בהם יין אין יינו נאסר בהנאה. ואם הם יִשְׁנִים
 18 שכבר השתמשו בהם עובדי כוכבים אפילו לזמן מועט, וּמְזוּזָפִין –
 19 או שעובדי כוכבים נתנו בתוכם זפת, אֲסוּרִין, דהיינו, אם נתן בהם
 20 ישראל יין נאסר היין בהנאה.
 21 הברייתא מבארת אופן שאפשר להכשיר קנקנים של עובדי כוכבים
 22 ישנים או מזופפים: עוֹבֵד כּוֹכָבִים נוֹתֵן לְתוֹכָן יֵין – אם עובד כוכבים
 23 נתן יין לתוך הקנקנים, יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לְתוֹכָן מַיִם ומערה את המים
 24 מעת לעת ונותן מים חדשים בכל יום במשך שלשה ימים, והקנקנים
 25 מותרים. אופן נוסף, עוֹבֵד כּוֹכָבִים נוֹתֵן לְתוֹכָן יֵין – אם עובד כוכבים
 26 נתן יין לתוך הקנקנים, יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לְתוֹכָן צִיר של דגים וּמוֹרִיִים –
 27 או שומן של דגים, שהם חריפים ומכילים את היין שנבלע בקנקנים,
 28 ואינו צריך להכשיר את הקנקנים במילוי ועירוי, וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ להכניס
 29 לקנקנים יין שלו, מפני שהקנקנים מותרים.
 30 הגמרא דנה בסיפא של הברייתא שציר ומוריסי מכשירים את
 31 הקנקנים: אֵיבְעִיא לְהוּ – הסתפקו בני הישיבה,
 1 דִּיְהִי – נודות שלהם, דהיינו של עובדי כוכבים, שהיין שנבלע בהם
 2 בתחילה הוא יין נסך, לֹא די להם בהכשר זה של מילוי ועירוי, אלא
 3 טעונים הכשר אחר. אמנם פִּי אֶתָּא – כאשר בא רַבִּין, אָמַר בשם רַבִּי
 4 שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ, אָחֵד – בין נודות שְׁלֵנוּ וְאָחֵד – ובין נודות שְׁלָהֶם,
 5 מותרים על ידי הכשר של מילוי ועירוי.
 6 קָבַר רַב אֶתָּא בְּרִיהַ דְּרַבָּא קַמְיָה דְּרַב אִשִּׁי לְמִימַר – לומר לפני רב
 7 אשׁי, הֲנִי מִיָּלִי – שהכשר זה של מילוי ועירוי מועיל דווקא בנודות
 8 העשויים מעור, אֲבָל קִנְקִנִים העשויים מחרס שהיין נבלע בהם יותר
 9 מנודות של עור, לֹא די להם בהכשר זה, אלא טעונים הכשר אחר.
 10 אָמַר לִיהַ רַב אִשִּׁי, לֹא שְׁנָא – אין הדין שונה בין בנודות של עור
 11 וְלֹא שְׁנָא – ובין בקִנְקִנִים של חרס, והכשר שניהם הוא על ידי מילוי
 12 ועירוי מים מעת לעת שלשה ימים.
 13 לעיל הובאה ברייתא לגבי נודות עור, כעת מביאה הגמרא ברייתא
 14 דומה לגבי קנקנים של חרס: תִּנְּוּ רַבִּנּוּ, קִנְקִנִים העשויים מחרס שהם
 15 שְׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, שנותנים בהם יין, אם הם תְּדִשִּׁים – שלא נתן
 16 בהם העובד כוכבים יין מעולם, והם גם גְּרִדִים – ללא זפת, מוֹתְרִין,

אפשר להוציא ממנו את היין. מבררת הגמרא: **מאי בלי נתר.**
מבאר הגמרא: **אמר רבי יוסי בר אבין,** כלי נתר הוא כלי מחפורת
של צריף – כלי העשוי מאדמה שחופרים ממנה כמין מלח לצביעת
גדיים.
הגמרא מביאה מעשה שממנו נלמד דין מין נוסף של כלי עובדי
כוכבים: **דבי פרוק רופילא** – שר עובד כוכבים בשם 'פרוק', שהיה
המשנה למלך, **אנס הני פובי** – גזל קנקנים ממומדייתא, **קמא בהו**
חמרא – הטיל בהם יין, ולאחר מכן **אחדריניהו ניהלייהו** – החזיר
להם את הקנקנים, **אתו** – באו בני מומדייתא שילוחו – ושאלו לרב
יהודה מה דינם של הקנקנים ואיך ניתן להכשירם. **אמר להם רב**
יהודה, כיון שהעובד כוכבים לא הכניס את היין בקנקנים בכדי
שישהה שם זמן רב, **דבר שאין מנינו לקיום הוא,** ולפיכך
משכשכן את הקנקנים **במים,** והן מותרין.
הגמרא מבאר דין מין נוסף של כלי עובדי כוכבים: **אמר רב עירא,**
הני חצבי שהימי דארמא – אותם כלים כהים העשויים מאדמה
אדומה, שהיו שייכים לגויים, **כיון דלא בלעי טובא** – כיון שאינם
בולעים את היין היטב, **משכשכן במים ומותרין,** ואינם זקוקים
להכשר של מילוי ועירוי.
הגמרא מבאר דין מין נוסף של כלי עובדי כוכבים: **אמר רב פפי,**
הני פתותא – אותם כלי חרס של גוים, **דבי מוכבי** – העשויים
מאדמה קשה הנמצאת במקום שנקרא 'בי מיכסי', **כיון דלא בלעי**
טובא – כיון שאינם בולעים את היין היטב, **משכשכן במים ומותרין,**
ואינם זקוקים להכשר של מילוי ועירוי.
הגמרא מבאר דין מין נוסף של כלי עובדי כוכבים: **בסי** – כוסות של
חרס של עובדי כוכבים שאין מכניסים בהם יין לקיום אלא שותים
בהם, נחלקו בדינם אמוראים, **רב אסי אמר** והצריך עירוי ומילוי, **ורב**
אשי שרי – התיר את הכלים והצריך להדיחם בלבד. מבאר הגמרא
באיזה אופן נחלקו: **אי שתי בהו** – אם שתה בהם **עובד כוכבים** יין
פעם ראשון – בשימוש הראשון שלהם, **פולי עלמא לא פליגי**
דאסור – לא נחלקו האמוראים וכולם מודים שהכלי אסור, מפני
שהחרס עדיין רך ובוולע היטב את המשקה שבתוכו. **כי פליגי** – אלא
נחלקו באופן שהעובד כוכבים שתה בהם יין **בפעם שני** – בשימוש
השני של הכלים, רב אסי אסר את הכלים, מפני שגם בשימוש שני
הם עדיין רכים, ורב אשי התיר, מפני שבשימוש השני הכלים בולעים
פחות. **איבא דאמרי,** אם שתה עובד כוכבים יין בכלים אלו **פעם**
ראשון ושני – בשימוש הראשון או בשימוש השני שלהם, **פולי**
עלמא לא פליגי דאסור – לא נחלקו האמוראים וכולם מודים
שהכלי אסור, **כי פליגי** – אלא נחלקו באופן שהעובד כוכבים שתה
בהם יין **בפעם שלישי** – בשימוש השלישי של הכלים, רב אסי אסר
את הכלים ורב אשי התיר. **והלכתא** – וההלכה היא, שאם שתה
עובד כוכבים יין בכלי זה **פעם ראשון ושני** – בשימוש הראשון או
בשימוש השני שלו, הכלי **אסור,** ואם שתה יין בשימוש השלישי של
הכלי, הכלי **מותר.**
הגמרא מבאר דין מין נוסף של כלי עובדי כוכבים: **אמר רב זביד,**
האי מאני דקוניא – אותם כלי חרס של עובדי כוכבים המצופים
בעופרת מצידם הפנימי, אם הכלי הוא **חיוורא ואוכמא** – לבן או
שחור, **שרי** – מותר, מפני שהעופרת גורמת שהכלי לא יבלע את
היין, אבל אם הכלי **ירוקא** – ירוק, **אסור,** משום **דמיצריה** – שיש בו
מחפורת של צריף, דהיינו אדמה שחופרים ממנה כמין מלח לצביעת
גדיים, ודינו ככלי נתר העשויים ממחפורת של צריף ואסורים, מפני
שאדמה זו בולעת מאד את היין. **ואי אית בהו קרטופני** – ואם יש
בהם בקעים וסדקים, **פוליהו אסרי** – כולם אסורים, כלומר בין לבנים
ושחורים ובין ירוקים, מפני שבבקעים הסדקים לא נמצא האבר המגן
על החרס, ודינם ככלי חרס שנטהרים במילוי ועירוי.
הגמרא מביאה אמורא החולק על רב זביד בדין קוניא: **דרש מרימר,**
קוניא – כלי חרס של עובדי כוכבים המצופים בעופרת, **כין אוכמא**
– שחור, **ובין חיוורא** – לבן, **ובין ירוקא** – ירוק, **שרי** – מותר.
מקשה הגמרא: **מאי שפא** – מה שונה קוניא שהיה בו יין של עובד

הכשר זה של נתינת ציר ומורייס בקנקנים, הוא **לבתחלה או דיעבר,**
כלומר האם מותר לכתחילה להכשיר את הקנקנים על ידי נתינת ציר
ומורייס בתוכם, או שלכתחילה צריך להכשירם על ידי מילוי ועירוי.
הגמרא פושטת את הספק: **הא שמע, דתני** – ששנה רב זביד **בר**
אושעיא, הלוקח קנקנים של חרס מן **העובדי כוכבים,** אם הם
חדשים, ניתן לתזקן יין, ואם הם **ישנים,** ניתן לתזקן ציר ומורייס
לבתחלה, ובוזה הוכשרו הקנקנים. הרי שהכשר זה הוא לכתחילה.
הגמרא דנה באופנים נוספים של הכשר קנקנים: **פעא מיניה** – שאל
רב יי הודה **נשיא מרבי אמי,** **החזירן** – את הקנקנים של העובדי
כוכבים **לכבשן האש** שבו עושים כלי חרס, **ונתלבנו** באש, מהו
הדין, האם הוכשרו בכך. **אמר ליה רבי אמי,** הלא שינו בברייתא
שציר של דגים **שורף** את היין הבלוע בדפנות הקנקנים ומכשיר
אותם, **אור** – אש לא **כל שפן** ששורפת את היין הבלוע בדפנות
הקנקנים. **אתמר נמי,** **אמר רבי יוחנן,** **ואמרי לה,** **אמר רבי אפי**
אמר רבי יוחנן, קנקנים של **עובדי כוכבים** שהחזירן **לכבשן האש,**
כיון ששפורה ויפתן – והפת שבתוכם **מהן,** מותרין, מפני שהאש
שרפה את היין הבלוע בדפנותיהם. **אמר רב אשי,** לא **תימא** – אל
תאמר שהקנקנים לא הוכשרו באש **עד דנתרן** – עד שהזפת נשרה
מהם לגמרי, **אלא אפילו** אם הזפת רק **רפא מרפא** – נעשית רפויה
על ידי האש, ושוב אינה דבוקה לחבית, הוכשרו הקנקנים **אף על גב**
דלא נתר – שלא נשרה לגמרי.
הגמרא דנה באופן נוסף של הכשר על ידי אש: אם הכניס בתוך
הקנקנים **קניסא** – קיסמי עץ דלוקים, ועל ידי כך נשרה הזפת
מהקנקנים, **פליגי בה** – נחלקו בדין זה **רב אחא ורבינא,** חד – אחד
מהם **אסר** את הקנקנים, **וחד שרי** – ואחד מהם התיר את הקנקנים.
והלכתא כמאן דאסר – והלכה כמי שאסר, משום שרק אם הכניס
את הקנקנים לתוך האש והאש שרפה את הקנקנים מבחוץ עד
שהזפת שנמצאת בתוך הקנקנים נשרה, האש שרפה את היין הבלוע
בדפנות הקנקנים, אבל אם הכניס את האש לתוך הקנקנים, הזפת
נשרת לפני שהאש מכלה את היין.
הגמרא דנה האם מותר להכניס משקין אחרים בכלי עובדי כוכבים:
איבעיא להו – הסתפקו בני הישיבה, **מהו הדין,** האם מותר ליתן
לתובו – לתוך כלי העובדי כוכבים **שכר** העשוי משעורים, מפני
שהוא מבטל את טעם היין, או שגזרו לאסור מחשש שיטעו בין יין
לשיכר. נחלקו בזה האמוראים, **רב נתנן ורב יהודה אסרי** – גזרו
לאסור את השיכר שהוכנס לכלי העובדי כוכבים, **ורבא שרי** – התיר
שיכר זה.
מביאה הגמרא מעשה בענין זה: **רבינא שרא ליה** – התיר לרב תינא
בריה דרב יצחק למרמא ביה שכרא – להטיל שיכר בכלים של
עובדי כוכבים. **אזל** – הלך רב חייא **רמא ביה חמרא** – טעה והטיל
בהם יין, **ואפילו הכי** – ואף על פי כן **לא חש לה למלתא** – לא חשש
רבנא לדבר זה שיטעו בני אדם ויטילו יין בכלים אלו, אלא **אמר,**
אקרא בעלמא הוא – שטעות זו היתה בדרך ארעי, ואין לחשוש לה.
הגמרא מביאה מעשה בענין הכשרת כלים של עובדי כוכבים: **רב**
יצחק בר ביסנא הוה ליה תנהו מאני דפקוסנא – היו לו כלים
העשויים מגלגלי בקר, והיה בהם יין נסך, ורצה רב יצחק להכשירם,
מלינהו מנא – מילא את הכלים במים, **אנחניהו בשימשא** – והניחם
מול השמש, ומממת חום השמש **פקעו** – נבקעו הכלים. **אמר ליה**
רבי אבא לרב יצחק, **אפחתינהו עלה איסורא דעולקס** – אסרת
עליך כלים אלו לעולם, דהיינו, שלחנים הפסידו רב יצחק את הכלים,
משום שאימור **דאמור רבנן** – שמה שאמרו חכמים **ממלינהו מנא** –
שיש למלא אותם במים ולערות מעת לעת במשך שלשה ימים, אולם
אנוחיה בשימשא מי אמור – וכי אמרו חכמים להניח את הכלים מול
השמש. וכיון שאין בזה צורך, הרי אימור את הכלים לחינם.
הגמרא דנה במינים שונים של כלי עובדי כוכבים, האם ניתן להכשיר
אותם ומהו הכשרם: **אמר רבי יוסנא אמר רבי אמי,** **בלי נתר** – כלי
העשוי מאדמה מטויימת, אם היה בו יין נסך, **אין לו מדרה עולמת**
– אי אפשר להכשירו בשום אופן, מפני שהיין נבלע בו הרבה ואי

1 הגמרא מבררת האם יש חשש גילוי כשהיה אדם ישן בצד מים
2 המגוללים: שְׁמֵעִיה – שמשו דְּרַב חֶלְקִיָּה בַּר טוֹבִי, אֲנִילִיא הָהוּא
3 קִיסְתָּא דְּמִיא – נתגלו לו מים בכמות מסוימת המכונה 'קיסתא/
4 וְהָוָה נְיִים גְּבַה – וישן בצד המים, אָתָּא לְגַבְיָה דְּרַב חֶלְקִיָּה בַּר טוֹבִי
5 – בא השמש לרב חלקיה בר טובי ושאלו כיצד ינהג במים הללו, אָמַר
6 לִיה רַב חֶלְקִיָּה, הָרִי אָמְרוּ חֲכָמִים אִימַת יִשְׁן עֲלֵיהֶן – פחד האדם
7 הישן מוטל על הנחשים, שחושש הנחש שיהרגו ואינו בא לשתות
8 ממים שאדם ישן בצידם, וכיון שישנת בצד המים אין בזה משום
9 גילוי. הוסיף רב חלקיה ואמר, וְהָנִי מִיָּלִי – דבר זה, שאימת הישן על
10 הנחש, היינו בְּיַמְמָא – ביום, שאין דרך לישן זמן רב, וחושש שיקיץ
11 האדם משנתו ויהרגנו, אָבַל בְּלִילִיא, לֹא – אבל בלילה שדרך בני
12 אדם לישן זמן רב, אין הנחש חושש לשתותם, ואין תועלת בכך
13 שהאדם ישן בצד המים, אלא המים אסורים משום גילוי.
14 דוחה הגמרא: וְלֹא הִיא – אין דינו של רב חלקיה נכון, אלא לֹא שְׁנָא
15 בְּיַמְמָא וְלֹא שְׁנָא בְּלִילִיא – אין חילוק בין היום ללילה, אִימַת יִשְׁן
16 עֲלֵיהֶן לֹא אָמְרִינָן – אין אומרים שפחדו של האדם הישן מוטל על
17 הנחש, אלא אין הנחש חושש מכך, ואף אם היה אדם ישן בצד המים
18 המגוללים, הרי הם אסורים משום גילוי.
19 הגמרא דנה האם יש להזהר ולהמנע משתיית מים אצל גוי או
20 אלמנה: רב, לֹא שְׁתֵּי מִבֵּי אַרְמָאָה – לא היה שותה מים של נכרי,
21 וְאָמַר טַעַם לְמַנְהַג, מִשּׁוּם שֶׁהַנְּכָרִים לֹא וְהִירִי – אינם נוהרים בְּגִילּוֹי,
22 ויש במים שלהם חשש סכנה. אבל מִמֵּי מִבֵּי אַרְמָלְתָּא – מבית
23 אלמנה ישראלית, שְׁתֵּי – היה שותה, אף על פי שאינה בקיאה
24 בהלכות גילוי, וְאָמַר רַב טַעַם לְמַנְהַג, סִירְכָּא דְּנִבְרָא נְקִימָא –
25 מסתבר שעדיין היא נוהגת כמו שהורגלה בחיי בעלה, ומדקדקת
26 בהלכות גילוי.
27 ואילו שְׁמוּאֵל נהג באופן הפוך, לֹא שְׁתֵּי מִבֵּי אַרְמָלְתָּא – לא
28 היה שותה מים שבאו מבית אלמנה, אָמַר, לִית לָהּ אִימַתָּא דְּנִבְרָא
29 וְלֹא מִיבְסִיא מִיא – כיון שמת בעלה אין אימתו עליה ואינה מקפידה
30 על כיסוי המים, אָבַל מִבֵּי אַרְמָאָה שְׁתֵּי – אבל מים של גוי היה
31 שותה, וביאר טעמו, נְהִי דְאֲנִילִיא לֹא אָמְנָא אִין גוֹיִם
32 מקפידים לכסות מחשש שתיית נחש, אך אֲמַנְקְרוּתָא מִיָּהָא קִפְדִּי –
33 על נקייון המים הם מקפידים, ומכסים את המים כדי שלא יפול לתוכם
34 לבלוע, ולכן אפשר לסמוך על כך ולא לחשוש משום גילוי.
35 אִיפָּא דְאָמְרִי – ויש אומרים, שרַב לֹא שְׁתֵּי מִבֵּי אַרְמָאָה, אָבַל

36 מִבֵּי אַרְמָלְתָּא שְׁתֵּי – לא היה שותה מים של גוי, אך היה שותה מים
37 של אלמנה, וכמבואר בלשון ראשון, אך שְׁמוּאֵל היה מחמיר ולא
38 שְׁתֵּי מִיא לֹא מִבֵּי אַרְמָאָה, וְלֹא מִבֵּי אַרְמָלְתָּא – לא של גוי ולא
39 של אלמנה.
40 הגמרא מביאה עוד סוגי יינות שאין לחשוש בהם משום גילוי: אָמַר
41 רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, שְׁלֹשׁ סוּגֵי יַיִנוֹת הֵן, וְאִין בְּהֵן מִשּׁוּם אִיסוּר גִּילּוֹי,
42 וְאֵלּוּ הֵן, יַיִן חֶד – חריף, שאין נחש שותה ממנו. יַיִן מַר, שמתוך
43 מריירתו נמנע הנחש מלשתותו. ויַיִן מְתוּק, שהמתיקות פוגמת את
44 טיבו של היין, ואין הנחש תאב לשתות ממנו. מבארת הגמרא מה
45 הוא כל סוג, 'חֶד', זהו מִיָּלָא תְרִיפָּא – מין יין חזק, חסר מתיקות
46 וטעמו כטעם החומץ, דְּמִצְרֵי זִיבָן – אשר מרוב חריפותו נבקעים
47 הנאדות שהוא נתון בתוכם. 'מַר', זהו יַיִן קָנָא – מין רע ומר. 'מְתוּק',
48 חוּלִיא – יין הנעשה מענבים שבראש הגפן, שמחמת השמש הזורחת
49 עליהם תמיד נעשים מתוקים יותר מדאי, וטיבו של היין הנעשה מהם
50 נפגם.
51 רַב הָמָא מְתֵנִי לְעִילִיא – היה שונה ומבאר שהשינוי שנעשה
52 בשלשה יינות אלו הוא שינוי לשבח, 'חֶד', היינו חֶמֶר וּפְלִפְלִין – יין
53 שהוסיפו בו פילפלין ונעשה חריף מחמתם. 'מַר', היינו יין שלצורך
54 רפואה נתנו בו אֲפִסְיָנְתִין – לענה, שהיא עשב מר. 'מְתוּק', היינו מִי
55 כְּאָרְג – משקה משובח. וכל שלשה אלו אין נחש שותה מהם.
56 הגמרא מביאה דין של יין נוסף: אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ, קְרִינָא,
57 אִין בּוּ מִשּׁוּם אִיסוּר גִּילּוֹי. מבארת הגמרא: מֵאָ – מה הוא קְרִינָא,
58 אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, חֶמְרָא חֲלִיא דְאֵתִי מַעְסִיא – יין מתוק שהובא
59 ממקום ששמו עסיא.
60 אָמַר רַבָּא, וּבְמַקְוָמוּ – אבל במקום שנעשה היין, והיינו בעסיא, יֵשׁ
61 בּוּ מִשּׁוּם אִיסוּר גִּילּוֹי. מבארת הגמרא: מֵאָ מַעְסִיא – מה הטעם לכך,
62 משום שבאותו מקום חֶמֶר מְדִינָה הוּא – יין המקום הוא, כלומר, בני
63 עסיא רגילים בשתייתו במקום יין רגיל, ואף הנחשים רגילים בו
64 ושותים ממנו, הגם שאין טעמו כטעם שאר יינות העולם.
65 הגמרא מבארת את דין היין שהתחיל להחמיץ: אָמַר רַבָּא, הָאֵ
66 חֶמְרָא דְאֶקְרִים – יין שנפגם טעמו והחל להחמיץ, אך אינו חומץ
67 ממש, עַד תֵּלְתָא יוֹמֵי – עד שלשה ימים מעת שנפגם הטעם, יֵשׁ בּוּ
68 מִשּׁוּם גִּילּוֹי – צריך לכסותו כדי שלא ישתה ממנו נחש, וכן יש בו
69 מִשּׁוּם יַיִן נְסָדָּ, אם נגע בו עובד כוכבים, משום שעדיין דינו כיון לכל
70 דבר,

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום חמישי עמ' ב

10 בכלים לבנים או שחורים, מֵאָ – מה הדין, האם חוששים שנבלע
11 בהם חמץ או לא. ומוסיפה הגמרא לבאר את השאלה, כִּי אִית בְּהוּ
12 – כשיש בכלים אלו קְרִטוּפְנִי – סדקים ובקעים, לֹא תִיבְעֵי לָךְ – לא
13 תהיה לך שאלה, משום דְּוַדְאָא לְעָלֵי – שבודאי נבלע בכלים חמץ,
14 שהרי במקום הסדקים אין עופרת, וְאִסְרִי – והכלים אסורים בפסח,
15 אלא כִּי תִיבְעֵי לָךְ – באיזה אופן יש לשאול שאלה זו, בכלים דְּשִׁיעֵי
16 – חלקים שאין בהם סדקים, מֵאָ – מה הדין, האם חוששים שנבלע
17 בהם חמץ או לא. אָמַר

1 כוכבים מְקוּנִיא לגבי חֶמֶץ בְּפֶסַח, דְּבָעוּ מִיָּנִיה מְמַרְיָמַר – ששאלו
2 את אמימר, הָנִי מֵאֲנִי דְקוּנִיא – אותם כלי חרס המצופים בעופרת,
3 שהיה בהם חמץ, מַהוּ לְאִשְׁתַּמוּשֵׁי בְּהוּ בְּפִסְחָא – האם מותר
4 להשתמש בהם בפסח, או שיש לחשוש שנבלע חמץ בכלי,
5 וכשישתמשו בכלי החמץ הבלוע בו יתערב במאכל המונח בכלי.
6 ומבארת הגמרא, וְרוּקָא לֹא תִיבְעֵי לָךְ – אם הכלי ירוק, לא תהיה
7 לך שאלה, משום דְּמִצְרָפִי וְכִלְעֵי – שהרי יש בכלי מחפורת של צריף
8 שהיא אדמה הכולעת מאד, וְאִסְרִי – והכלים אסורים בפסח, אלא
9 כִּי תִיבְעֵי לָךְ – באיזה אופן יש לשאול שאלה זו, בחוּרִי וְאוּבְכֵי –